

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента Лукашенка Альони Анатоліївни на дисертацію Миронця Юрія Анатолійовича на тему «Адміністративно-правові засади інформаційно-комунікаційного забезпечення освітньої діяльності в Україні», подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується глобалізацією та цифровізацією, що актуалізує питання інформаційно-комунікаційного забезпечення освіти. В освітній діяльності інформаційно-комунікаційні технології не лише сприяють інтеграції в глобальний інформаційний простір, а й забезпечують рівність доступу до знань, що особливо важливо для України, де існують суттєві регіональні відмінності. Так, держава стикається з численними викликами у впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій в освітню діяльність. Основними серед них є низький рівень технічної оснащеності шкіл та університетів, обмежений доступ до інтернету у віддалених регіонах і відсутність єдиної стратегії цифровізації освіти.

Інформаційно-комунікаційне забезпечення освіти є важливим інструментом підвищення якості навчання, що сприяє інтерактивності, формуванню навичок самостійного навчання та розвитку критичного мислення. Водночас такі технології є важливим засобом інтеграції в європейський освітній простір, що є однією з ключових цілей української освітньої політики.

Ураховуючи зазначене вище, дослідження Миронця Юрія Анатолійовича на тему «Адміністративно-правові засади інформаційно-комунікаційного забезпечення освітньої діяльності в Україні» є необхідним для створення сучасної, конкурентоспроможної освітньої системи, що забезпечить доступ до якісної освіти незалежно від місця проживання, підвищить рівень цифрової грамотності населення та сприятиме побудові якісної освіти в Україні.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Під час вивчення дисертаційної роботи й наукових публікацій автора з'ясовано, що дослідження є структурованим, логічним, послідовним, відповідає заявленій меті та поставленим завданням, відображеним у роботі.

Автором здійснено аналіз достатньої кількості праць вітчизняних і зарубіжних науковців, а також положень як національного, так і міжнародного законодавства з питань, які стосуються адміністративно-правових засад інформаційно-комунікаційного забезпечення освітньої діяльності в Україні, що свідчить про теоретичну та практичну значущість тематики рецензованої роботи.

Усі розділи дисертації побудовано за принципом пропорційності, взаємовиключення та непересічності, характеризуються єдністю змісту, завдяки чому авторові вдалося виконати поставлені завдання, надати обґрунтовані висновки, пропозиції та рекомендації з удосконалення адміністративного законодавства в частині реалізації інформаційно-комунікаційного забезпечення освітньої діяльності в Україні.

Основні наукові результати дисертаційної роботи опубліковано у восьми наукових публікаціях, серед яких п'ять статей у наукових виданнях, визначених МОН України як фахові з юридичних наук, та три тези доповідей, які оприлюднено на міжнародних науково-практичних конференціях.

Здійснення аналізу дисертаційного дослідження та наукових публікацій дає підстави стверджувати про факт обґрунтованості результатів дисертаційного дослідження в галузі адміністративного права, їх цінності для теоретичного і практичного застосування в межах виконаних дисертантом завдань, а також про те, що дослідження Миронця Ю.А. здійснено на високому науковому рівні, а наукові публікації висвітлюють положення всіх розділів дисертаційної роботи.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. Дисертація є першим монографічним дослідженням у сфері адміністративно-правових засад інформаційно-комунікаційного забезпечення освітньої діяльності в Україні, у якому сформовано тенденції та перспективи концептуально новітньої моделі освітньої політики України з урахуванням особливостей побудови інформаційного суспільства. Визначено низку науково обґрунтованих пропозицій і практичних рекомендацій. Зокрема, уперше сформовано поняття інформаційно-комунікаційного забезпечення

освітньої діяльності як складової державної інформаційної політики в Україні, що є сукупністю ресурсів та інструментів, які використовуються для створення, обробки, зберігання та поширення інформації, інформаційно-комунікаційних технологій в освітню діяльність задля формування системного підходу до підвищення якості, доступності й інклюзивності освіти, налагодження ефективної комунікації між різними суб'єктами освітньої діяльності, задоволення інформаційних та освітніх потреб суспільства.

Розкрито адміністративно-правовий механізм організації інформаційно-комунікаційного забезпечення освітньої діяльності в Україні як комплекс взаємопов'язаних адміністративно-правових, інформаційно-технічних та координаційно-організаційних інструментів, заходів і процедур, спрямованих на забезпечення ефективного функціонування інформаційно-комунікаційних систем у сфері освіти, регулювання правил обігу інформації, організацію взаємодії між освітніми установами й іншими суб'єктами, впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій для забезпечення доступу до освітніх ресурсів.

Також автором удосконалено теоретичні положення щодо ролі громадських організацій у забезпеченні інформаційно-комунікаційного забезпечення освітньої діяльності в Україні, що можуть бути суб'єктами громадського самоврядування, державно-громадського управління та інституційної підтримки, які розширюють доступ до освітньо-інформаційних ресурсів і програм мобільності, надають відповідну інституційну підтримку, сприяють об'єднанню зусиль державних суб'єктів, освітніх закладів, дослідницьких установ та інших суб'єктів громадянського суспільства для досягнення спільних цілей державної політики в галузі освіти.

Набули подальшого розвитку положення стосовно тенденцій законодавства щодо розвитку, упровадження та використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітній діяльності в Україні, які відображають комплексну стратегію цифровізації освіти шляхом формування різних інтегрованих інформаційних

систем і платформ у сфері освіти для забезпечення цифрового управління та взаємодії, цифрової грамотності й загальної цифровізації освіти.

Також визначено напрями функціонального вдосконалення Національної освітньої електронної платформи (Е-платформи) в Україні щодо: розробки механізму автоматичної взаємодії Е-платформи з іншими державними інформаційними системами та базами даних, що стосуються освіти й соціального забезпечення; розширення контенту та сервісів для всіх рівнів освіти в межах однієї платформи з урахуванням специфічних потреб кожного рівня; створення умов для розвитку національних виробників освітнього контенту й цифрових ресурсів через стимулювання інновацій, пільгове фінансування та підтримку стартапів у галузі освіти.

Загалом у роботі містяться й інші положення, висновки як теоретичного характеру, так і пов'язанні з ними рекомендації щодо практичного застосування, що свідчить про цілісність, завершеність і значущість новизни отриманих результатів.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Автором проаналізовано та використано ґрунтовні дослідження вітчизняних та зарубіжних учених, у яких висвітлено історичні та методологічні аспекти адміністративно-правових засад інформаційно-комунікаційного забезпечення освітньої діяльності в Україні.

Метою дисертаційного дослідження є формування науково обґрунтованих положень і рекомендацій щодо вдосконалення адміністративно-правових засад інформаційно-комунікаційного забезпечення освітньої діяльності в Україні шляхом опрацювання сутності й специфіки інформаційного суспільства та його впливу на освітню діяльність. Дисертанту вдалося досягнути поставленої мети, зокрема завдяки логічному та послідовному викладу положень, достатньому рівню їх обґрунтованості, належно аргументованим висновкам і рекомендаціям.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, володіння методологією наукової діяльності. Про високий рівень виконання поставленого

завдання та володіння методологією наукового дослідження свідчить оптимальне використання методів, обраних з урахуванням мети й завдань, об'єкта та предмета дослідження, зокрема сукупності загальнонаукових і спеціальних методів дослідження (діалектичний, системний, гносеологічний, індукції та дедукції, формально-юридичний, системно-структурний, класифікації, групування, системно-функціональний, структурно-логічний, прогнозування).

Завдяки такій широкій методологічній базі поставлені автором завдання виконано на високому методологічному рівні, що слугує підтвердженням оволодіння методологією наукової діяльності.

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження. Сформульовані дисертантом у роботі висновки та пропозиції вже впроваджено та використовуються в науково-дослідній діяльності й освітньому процесі, про що свідчать акти впровадження, які є додатками до дисертаційної роботи.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності загалом. Дисертаційне дослідження Ю.А. Миронця має чітку структуру, визначену вимогами, що викладені в положеннях МОН України, зокрема Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження та її актуальність. Визначено мету, об'єкт, предмет дисертаційного дослідження та поставлено наукові завдання. Зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Схарактеризовано методи дослідження із зазначенням підрозділів, у яких автор їх використовував. Окреслено наукову новизну отриманих результатів, що зумовлена характером обраної теми та підходом до її дослідження, практичне значення отриманих результатів, наведено дані щодо апробації основних теоретичних положень і практичних результатів.

У першому розділі «Загальна характеристика інформаційно-комунікаційного забезпечення освітньої діяльності в Україні» визначено поняття та особливості інформаційно-комунікаційного забезпечення освітньої діяльності як складової державної інформаційної політики. Розкрито систему суб'єктів та проаналізовано нормативно-правові акти, які регламентують інформаційно-комунікаційне забезпечення освітньої діяльності в Україні. Визначено функції та принципи інформаційно-комунікаційного забезпечення освітньої діяльності.

У другому розділі «Організація інформаційно-комунікаційного забезпечення освітньої діяльності в Україні» визначено адміністративно-правовий механізм організації інформаційно-комунікаційного забезпечення освітньої діяльності, що забезпечує системний підхід до організації та управління інформаційними потоками в освітній діяльності, сприяє підвищенню якості освіти, доступності й актуальності інформації, а також захисту прав та інтересів усіх учасників освітньої діяльності. Проаналізовано форми і технології інформаційно-комунікаційного забезпечення освітньої діяльності. Виокремлено адміністративні процедури інформаційно-комунікаційного забезпечення освітньої діяльності. Розкрито питання взаємодії суб'єктів інформаційно-комунікаційного забезпечення освітньої діяльності щодо створення інноваційних проєктів.

У третьому розділі «Напрями удосконалення адміністративно-правового регулювання щодо запровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітню діяльність» узагальнено напрями вдосконалення адміністративного законодавства України щодо інформатизації системи освіти, спрямованої на задоволення освітніх інформаційних і комунікаційних потреб учасників навчально-виховного процесу. Також сформовано форми міжнародного співробітництва щодо побудови інформаційного суспільства в частині впровадження інформаційних і комунікаційних технологій в освітню діяльність: 1) міжнародна нормативно-правова інтеграція (створення єдиних правових стандартів для регулювання використання інформаційних і комунікаційних технологій; гармонізація національного законодавства); 2) міжнародні освітні

програми з інтеграцією інформаційних і комунікаційних технологій; 3) міжнародні консорціуми з трансферу освітніх технологій; 4) міжнародний обмін професійного досвіду, знань, навичок та інформації; 5) міжнародні дослідницькі проекти; 6) міжнародна підтримка (фінансова, організаційна, методична, інформаційна тощо) щодо задоволення освітніх потреб.

Після кожного розділу та дисертаційної роботи загалом дисертант наводить висновки, які відповідають змісту проведеного наукового пошуку, свідчать про пропорційне виконання поставлених наукових завдань, а отже, досягнення автором поставленої мети дослідження.

Сформульовані висновки та пропозиції є достатньо аргументованими й оригінальними, відповідають вимогам сьогодення та можуть бути застосовані на практиці.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці. Результати дисертаційного дослідження Миронця Юрія Анатолійовича на тему «Адміністративно-правові засади інформаційно-комунікаційного забезпечення освітньої діяльності в Україні» є достатньо обґрунтованими та виваженими, а тому можуть використовуватись у нормотворчій діяльності, у подальших наукових пошуках, освітньому процесі закладів вищої освіти, а також під час підготовки наукових публікацій і монографічних досліджень з відповідної тематики.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Позитивно оцінюючи отримані Ю.А. Миронцем результати дослідження, підкреслюючи їх наукову та практичну цінність, необхідно звернути увагу на деякі дискусійні питання.

По-перше, у висновках до розділу 1 автором визначено такі функції інформаційно-комунікаційного забезпечення освітньої діяльності: 1) інформаційна; 2) комунікаційна; 3) організаційна; 4) інтерактивна; 5) інноваційна; 6) безпекова; 7) аналітична. У поданому переліку функцій інформаційно-комунікаційного забезпечення освітньої діяльності бракує чіткого розмежування цих функцій з іншими близькими за значенням функціями.

Наприклад, «інноваційна» та «інтерактивна» функції можуть частково перекриватися, а «безпекова» функція викликає питання щодо її контексту: чи йдеться про кібербезпеку, захист персональних даних, чи фізичну безпеку освітнього середовища? Крім того, було б доцільно обґрунтувати, чому саме ці функції є ключовими, а інші аспекти (наприклад, адаптивність чи доступність) не включено до переліку.

По-друге, позитивно оцінюючи міжнародне співробітництво щодо побудови інформаційного суспільства в частині запровадження інформаційних і комунікаційних технологій в освітню діяльність, виникає питання щодо переважної уваги автора саме до міжнародного спрямування напрямів удосконалення (розділ 3). В умовах повномасштабного вторгнення саме національна система має стати основною, без тотального спрямування на вдосконалення освіти згідно з міжнародними стандартами.

По-третє, автор, досліджуючи інтеграцію інформаційно-комунікаційних технологій в освітній сфері, не врахував важливого аспекту – викликів, пов'язаних із впровадженням штучного інтелекту. Ця тема набуває дедалі більшої актуальності, оскільки штучний інтелект здатен значно трансформувати освітню діяльність, пропонуючи персоналізоване навчання, автоматизацію оцінювання знань та розширення доступу до освіти. Однак упровадження штучного інтелекту також викликає низку проблем: етичні питання, ризики втрати приватності, потребу в удосконаленні цифрової грамотності учасників освітньої діяльності, а також потенційний вплив на нерівність у доступі до технологій.

Зазначені зауваження та рекомендації мають дискусійний характер і не знижують загалом високого теоретико-методологічного рівня та практичної значущості представленого до захисту дисертаційного дослідження.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час аналізу рецензованої дисертації та опублікованих праць фактів порушення академічної доброчесності (плагіату чи фальсифікації) не виявлено. Дисертація Миронця Юрія Анатолійовича є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагоме теоретичне та прикладне значення.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертація Миронця Юрія Анатолійовича на тему «Адміністративно-правові засади інформаційно-комунікаційного забезпечення освітньої діяльності в Україні» є завершеною, самостійно виконаною кваліфікованою науковою працею, що має вагоме теоретичне і прикладне значення, яка відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а її автор – Миронець Юрій Анатолійович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

**Рецензент – доцент кафедри
адміністративного права та процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент**

 Альона ЛУКАШЕНКО

